

ΣΚΙΤΣΑ ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

Η «ΕΛΕΟΥΣΑ», ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

I

Μιά μιὰ φτάνουσε οί δάρκες στο μουνάγιο . . .
 Βάρκες απ, τὸ Βίδι, δάρκες απ' τ' Ἀγκίστρι, δάρκες
 μὲ λατίγια καὶ μὲ φλόκο στὸ πλενρὸ γιὰ τ' ἔχουνε τὸν
 ἄστρο τοῦ μπογαζιοῦ πρίμα, δάρκες μὲ φουσκα ποὺ
 ἔχουνε ἀμολητὰ τὰ Βένια, (ἀπλαῖς), δάρκες γιομά-
 τες ἀπὸ προσκυνητάδες γυναικες μὲ παπάδες καὶ
 τὸν ἡγοῦμενο τοῦ μοναστηριοῦ σὴ μέση μὲ τὸ και-
 νοῦριο ράσο καὶ τὸ γυαλιστὸ ἀντερὶ ἀπὸ ἀλμπυρά,
 χρωματιστὸ καὶ μεταξωτὸ ζουνάρι...

— «Μόλα Νικόλα τὴ σκότ' ἀπ' τὸ πανί», φωνά-
 ζει ὁ γέρο τιμονιέρης, ὁ Ἡλίας, γυρίζοντας μὲ μιὰς
 σοθράνο τὸ τιμόνι, τόσα, ὥστε ἡ λαγονδέρα νὰ φτά-
 σῃ ὡς στὴν ἄκρη τῆς κουπαστῆς ἀπὸ σταθέντο σιρι-
 μώνοντας τὰ μπράτσια τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παπά-
 δωνε μαζύ...

Κ' ἡ δάρκα μὲ τὴ φόρα στοῦ μαϊστραλιοῦ τὴ δρο-
 σιὰ διπλάρωσε στὸ πέτρινο μουνάγιο ποὺ εἶναι χι-
 σμένο μὲ μαῦρα μεγάλα ἀγκωνάρια θγαλμένα ἀπὸ
 τοὺς δράχους στὸ «Σταυρὸ»...

Βγαίνουνε γυναικες λιγερὲς, γυναικες μαυρισμέ-
 νες, γυναικες μὲ παιδιὰ μέσα στὸ πισκίρι, ποὺ τὸ
 κρατεῖ καλαμωτὴ κοννίτσα φτειασμένη μὲ πλεχτὸ
 τοῦ ἀργαλειοῦ χοντρὸ σκοινί, σπὸν ὅμο περασμένο
 κάθε γυναικας.

Δὲν πρόφτασε ἡ Βάρκα νὰ ξεμπαρκάρῃ τ' ἀνθρώ-
 πινο φορτίο ποὺ εἶχε ὡς τὸ ζουνάρι φορτωμένο, καὶ
 νάσου φτάνει ἡ ἄλλη, ἄλλη δάρκα, μαῖναροντας μὲ
 μιὰς καὶ γλόκο καὶ πανί...

Καὶ μακρὰ φαίνονται ἄλλες, ἄλλες, γίλιες δάρ-
 κες, πῶρχονται καὶ κείνες διαστικά...

II

Σηκώνουνε σὶ ἀλμπουρέτιο τὴ γαλάζια τους ση-
 μαῖα τὰ τρεχαντήρια ποῦναι ἀραγμένα στὴ γραμμὴ,
 καὶ οἱ μεγάλες δάρκες τῆς «Κολώνας» ἀπάνω στὴν
 ἀντένα χρωματιστὰ πανιά, καὶ πεῦκα μὲ ἀνθὺς καὶ
 ἀμῖοτα ὀλοπράσινα κλωνάρια, θγάζοντας τοὺς σκαρ-
 μοῦς, τὸ στρόφο ἀπ' τὴν κουπαστὴ.

Καὶ σὺν πῆρε τὸ χαμόδραδο, τὸ δεῖλι, ποὺ ὁ ἥλιος
 ἔγερνε γλινὰ στῆς «Κοιμωμένης» τὸ στέμα, στὸ
 φιλί, ξεκινῶναι νὰ πάει στὸ πέρα μέσος ποὺ εἶναι
 τῆς «Ἐλεοῦσα» σ φ ἡ ν Π λ ά κ α ἡ
 γιορτή.

Μικρὸ, μικρὸ μονόρηχτο ἐκκλησιάκι κατὰλευκο μὲ
 καλαμπόλεχτη σκεπή, εἶναι χτισμένο ἀντίκρυ στὸ
 Σταυρὸ, στὴν πλάκα ἀπάνω, κεῖ ποὺ εἶναι ἡ σκάλα
 γιὰ τὸ ράσος, τῶν ἀνθῶν τῆς λεμονιάς, γιὰ κεῖ ποὺ
 ὅλη ἡ γῆση μοσκοβολάει, ποὺ ἡ ψυχὴ λιγοθυμᾷ στὴν
 οὐράνια εὐωδιά.

Χτυπάει, ἀδιάκοπα χτυπάει, τὸ σήμαντρο ποὺ εἶ-
 ναι κάτω ἀπὸ τὴν θλιά, καὶ τὸ κερὶ, ἡ λαμπάδα, φω-
 τοβολάει, καὶ ὀλόενα φτάνει ὁ ναύτης, ἡ κοπέλλα, ἡ
 γιοιούλα τοῦ ψαροῦ...

Γέροντες εἰλαδικὰ καὶ προσκυνῶν τὴ χάρη τῆς,
 τὴν Παραγιά τὴν Ἐλεοῦσα, μαύρη, μικρὴ εἰκόνα, ἀ-

σημωμένη, ποὺ εἶναι γύρο στολισμένη ἀπὸ λουλού-
 δια, στεφάνια, μυρωμένα, ποὺ πλέσανε οἱ νέες τοῦ
 νησιοῦ. Κι ἀπάνω ἀγιερώματα, καρδοῦλες, δυὸ παι-
 δάκια, καρδία, τρεχαντήρια, ψαροποῦλες μὲ ἴδνο-
 μα γραμμένο στὰ πλάγια καὶ τὸ ἡμερομῆρι ἀπὸ κάτω
 γιὰ τὴν ἡμέρα πῶκαμε τὸ θαῦμα τῆς ἡ θανατοσυρ-
 γιά ἡ Παραγιά ἡ Ἐλεοῦσα.

Τί χάρη, τί προσκύνημα, τί εὐλάβεια γιὰ τὴ μι-
 κρὴ εἰκόνα τοῦ νησιοῦ!..

Στιμένα εἶναι γύρω στὸ ἐκκλησιάκι μικρὰ ισαντή-
 ρια ἀπὸ χόρτο, ἀπὸ κλαριά, καὶ χάμω μιὰ χοιρὴ
 γλοκάτα πῶχουνε γέρει μαζὶ ἀπ' τὸ χωριὸ νὰ ξενο-
 χήσουνε στὴ χάρη τῆς ποὺ εἶναι θανατοσυργιά.

Καὶ ψέλνουνε ἀργὰ-ἀργὰ οἱ παπάδες καὶ σιγο-
 ψέλνουνε τὸ προπάρι εὐλαδικὰ καὶ γονατίζουνε τὰ
 πλήθη στὸ παγκάρι καὶ λένε χίλιων εἰδῶνε προσευ-
 χές... Ἡ μιὰ γοηούλα λέει γιὰ τὸ γιό τῆς, ἡ ἄλλη
 γιὰ τὸν ἀντροῦλη τῆς τὸν ἀγαπημένο, ἡ τρίτη γιὰ
 τὴ μάνα τῆς, καὶ ἀκόμα οἱ πῶ πολλὰς γιὰ τὸμορφο
 νησι.

Καὶ σὺν νυχτῶναι ἀπὸ τὸλόμηρο πανηγῆρι, καὶ ἀ-
 ποθαμπῶναι ἀπὸ τὸν κόρηο καὶ στεριά, γυροῦνε
 θαρκοῦλες, τράτες, σκολέγες, χίλιων εἰδῶνε κα-
 τίκια καὶ ριουνιάς. Κι ἀπὸ μακρὰ μέσα ἀπὸ τὰ ρεῖ-
 νιά καὶ τὰ καλάρια λάμπει ἀχνό, τρεμοδυτὸ τὸ
 φῶς, λάμπουνε κεράκια, λάμπουνε οἱ λαμπάδες στὸ
 τελενταῖο κἀνιμο ἀπ' τὸλόμηρο τὸ φῶς.

III

Καὶ σὺν στῆς νύχτας πλέχῃ τὴ μενυράτσα, ρώ-
 τινα τὸ γέρο πὸν ψαροῦ, καὶ κείνος μ' ἀποκριθῆκε
 ἀγάλλια-ἀγάλλια γιὰ τὴ «Λεοῦσα» τὴν εἰκόνα, τὴ
 γιορτή.

— «Εἶναι δὴ τῶρα κάμποσα χρόνια, ἀφεντικό, ποὺ
 ἔγιν' ἐτοῦτη ἡ γιορτὴ: Μεγάλῃ νᾶναι ἡ χάρη τῆς —
 ἐδῶ ἄφησε τὰ κουπιά ὁ γέροντας καὶ σταυροκοπήθη-
 κε — τῆς Ἁγίας Ἐλεοῦσας, τὴν κάμανε ἐτοῦτη τὴ
 λαμπρὴ γιὰ νὰ θυμῶνται ποὺ ἔφερε τὴν εἰκόνα ἀπὸ
 τὴν Πόλῃ ὁ καπετάνιος, ὁ παλιὸς ὁ γέρος τοῦ νη-
 σιοῦ μας.

Πᾶνε χρόνια πολλά, πῶς λέγε, σὸν παλιὸ καιρὸ,
 ποὺ οἱ κουροῦροι γυροῦσανε τὴ θάλασσα, ληστεύον-
 τας καὶ ἀρπάζοντας δ.ν καὶ ἀν εἶτανε. Γι' αὐτὸ οἱ Βε-
 ρετοῦνοι κινήσανε πόλεμο μαζὶ τοὺς, καὶ τοὺς χι-
 τούσανε ἀλλήλους, στὸ πέλαο καὶ στὸ Μωρον καὶ σὲ
 ὅλα τὰ νησιά. Κ' οἱ τοῦρκοι, ἀπὸ τὴ ἴσση τοὺς,
 χιτυπούσανε καὶ σημάζανε τὰ στίτια τῶν χριστιανῶν,
 καὶ τὰ μοναστήρια, αἰάζοντας τὶς εἰκόνες καὶ καί-
 γοντας τοὺς Ἁγίους. Τόση εἶτανε ἡ καταστροφὴ,
 ποὺ ὁ Σοιλλεϊμάνης διόταξε νὰ πάγουνε νὰ καίνε
 δ.ν θούσανε μπροστὰ τοὺς. Μὰ ὡς τόσο ἐδῶ, σὴ
 μέρη μας, πάνω στὸ Λαυαῖ, ποὺ εἶχανε καὶ Δεσπό-
 τη, καὶ τόσες ἐκκλησιές, μπῆκε φωτιά καὶ λαῦρα.
 Κάφανε τὴν ἐπισκοπὴ, πήσανε τὸ Δεσπότη, τὸν πῆ-
 γανε στὸ Τοῦνεζι, τὸν κορδέφανε εὐρεῖζα, τότε βέ-
 λανε στὴν Τροῦμα. Ἀπὸ τὶς περσότερες ἐκκλησιό-
 λες φύγανε οἱ καλογέροι, ἄλλοι σὸν Ἁγ. Δημήτρι
 καὶ ἄλλοι στὴν Καλαίτσα. Μὰ καὶ οἱ εἰκόνες φύγανε
 καὶ τῶρα λείπανε μαζὶ πους.

Μὰ μιὰ εἰκονούλα τὴν πῆρε κάποιος ἀρχηγός, γιὰ
 τὴν εἶτανε χρυσὴ καὶ ἔλαμπε ἀπὸ τὸ μάλαμα. Τὴν πῆ-

ρε μακρὰ σὰν ἔφυγε τὸ φουστὰ, τὴν πῆγε σὺ Τούνεζι, κ' ὕστερα σὴν Πόλη.

Τῆς ἔδωκε πρὸ ἀσπιδί, τῆς ἔδωκε τὸ μάλαμα, κ' ἤθελε γὰρ τὴν κάνη. Μὰ κάποια προαίτιση τὸν ἔκανε γὰρ τὴν γυναικί, γιὰ εἶχε ἀκουστὰ πὺς εἶναι θαματοργιά. Ἀρρώστησε τὸ παιδί του καὶ ἴσκανε καλὰ. Ἄς εἶναι...

Περάσανε χρόνια, πέθανε κείνος, πεθάνανε καὶ τ' ἀγγόνια του, περάσανε γενεές...

Σ' ἓνα μικρὸ μπογάζι, στῆς Πέλης τὰ νερά, ποδίζοντας ἀπὸ τὸν ἀνεμο, ἀπὸ τὸ σκληρὸ τὸ Γραῖγο, ἄραξε κάποιο ἀτόσπερο, ἓνα κάτασπρο τρεχαντήρι. Ἐΐτανε προσητάξειδο. Καινούρια ὅλα τὰ εἶχε. Ἄλπουρα καὶ ὀνιένες, μάλιστα καὶ τουρκέτο καὶ ὅλη τὴν ἡρματωσιά. Ἐΐτανε καὶ μὲ μπακίρι κάτω σὰν θρεχάμενα. Θὰ εἶτανε ὡς ἐξήγητα τόνων, σὰν κείνο δὲ, καλὴ ὥρα, ποῦθερε σήμερα τὸ ἀλεῦρι.

Κεῖ ποὺ ὁ καπετάνιος ἓνα πρωτὶ καθότανε σὴν κοιπαστή τῆς προίτης, τηράζοντας τὸ πέλαο, μαῦρο ἀπὸ τὴν φοροῖνα, σὺν θάλασσῃ, σὺν ἀνοιγιά, καὶ συλλογιότανε μὲ καμὴ τὸ μακρινὸ ταξίδι, βλέπει ἄξαφνα ἓνα Τούρκι μπροστά του μὲ μιὰ εἰκόνα.

— Πάρινε, παιδί μου, τοῦ εἶπε, πάρινε, παλληκάρι μου, τὴν Ἄγια Ἐλεοῦσα. Σέρινε σὶν τόπο τὸν παλιό, ἀπὸ κείνον ποὺ εἶδα.

Σταυροκοπήθηκε ὁ γέρος, ἔβλεπε τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἔδωκε σὺν νύ. Σκέβοντο οἱ ναῖτες εὐλαδικά, σκέβει ὁ καπετάνιος, σταυροκοπιούνται ὅλοι, ἀνάθουνε λιθάνι, ἀνάθουνε καὶ ἄλλο κατὶ τι σὺν καμαρί.

— Εἶδα, παιδί μου, ὄνειρο, τοῦ εἶπε ὁ γέρος τότε, γὰρ ὁρῶ γὰρ γὰρ αἶς ὄρω. Σέριτε τὴν σὺν καλὸ. Ἀῖριο κόβει ὁ ἀνεμος, πέφτει ὁ ἀγέρας, ἀνοίχτε γὰρ πανιά σας καὶ σέριτε σὺν καλὸ.

Διακρύβοντας ὁ γέρος ἄφησε τὴν εἰκόνα.

— Μὲ πρόσταξε ἡ Παναγιά δυὸ νύχτες συγκρατητά. Μοῦ εἶπε πὺς θάχω κακὸ ἂν δὲν τὴνε πασαδῶσω σὺν ἄσπρο τρεχαντήρι.

Πρωτὶ, πολλὴν πρωτὶ, σὺν χάραγμα, ποὺ ὅλοι κοιμόντανε, οἱ γὰρ οἱ ἀκουρόντανε οἱ κρότοι τῆς καθίνας ποὺ ἔκανε σὰν ὄκλια. Σαλπάρανε τὴν ἄγκυρα. Καὶ σὰν πῆρε ἡ μέρα θρεθῆκαν μακρὰ, πλέοντας ὅλο πρῆμα μὲ σταυρωτὰ πανιά... Ἐννέα μίλλια ἐπέσανε! Καλὸν τοῦ ταξίδι. Κ' οἱ ναῖτες δλημερὶς καίτανε λιθάνι σὴν Ἄγια Ἐλεοῦσα...

IV

Μέσα σὺν νυχτερινὸν καλμάρισμα φαινότανε ἀκόμα ἀπὸ μακρὸν ἀγὰρ τρεμοθυσιματα μπροστὰ σὴν Ἐλεοῦσα...

N. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΟΙ

1

Ὅσοι ἀκουσαν κηρύσσοντα τὸ Λουθηρο Δελμούζο τόσο ἐνθουσιάζονταν. ποὺ τοῦ φωνάζαν: Ὁῦζο!...

2

Καὶ κατάφερες καὶ σύ, ταλαίπωρε Μανώλη: μὲ τὴν Μιχελή μὰς ἔφερες τὴν γλωσσικὴ πανώλη!

3

Ἄπ' τὸ Παρίσι ὁ Γληνὸς σὰ γύρισε ξανά...
— Χαιρέτα μας τὸν πλάτανο καὶ... τὰ «Ψηλά βουνά!...»

ΚΗΦΙΣΙΩΤΗΣ

VAE VICTIS!

(Σὺν ἀπάντησιν εἰς λόγια τοῦ

θεοῦ μου . Καρθαίου.)

Πῆρα σκυφτὸς τὸ δρόμο τὸν πλατὺ
χωρὶς νὰ ξέρω κὰν ποῦ θὰ μὲ φέρει
τὰ μαῦρα μου τὰ σωθικά φριχτά
μὰ δίψα βασανίζει.
Βουβά τὰ βήματά μου ἀχνά, πνιχτά,
δὲν ξέρω τί μὲ φοβερίζει...
Ποῦ πάω; μὴ σὴν πηγὴ τὴν πωθητή,
γὰρ σὺ ἄχαρο τοῦ πόνου μου βουνό;
— Ποιὸς ξέρει!
Αὐτὸ ποὺ ξέρω ἐγὼ εἶναι πὺς πονῶ!

Μαζὺ μὲ μένα ἀμέτρητες ψυχές
τὸν ἴδιο δρόμο πέρα πάνε·
μὲ αὐτὲς—ὡίμε—δὲν εἶναι μοναχὲς
τῆς μοναξιάς δὲ νοιώθουνε τὸν τρόμο·
ἀγκαλιαστὲς γελώντας ταῖρι-ταῖρι,
χαρὰ γιομάτες σὺν ἄγνωστο τραβάνε
τὰ μάτια τους ψηλὰ στὸν οὐρανὸ,
τὸ στήθος ὀλοφροῦσκωτο ποῦ πάνε;
ποιὸς τοὺς φωτίζει στοργικὰ τὸ δρόμο;
— Ποιὸς ξέρει!
Αὐτὸ ποὺ ξέρω ἐγὼ εἶναι πὺς πονῶ!

Κεῖνες κρατοῦν ὀλόρθο ἢ κεφάλι,
κ. ἐγὼ κάτω σὴν γῇ τὸ σκῆδω,
παρθενικά τὰ δάκρυά μου νὰ κρῶνω
στὸν οὐρανὸ γὰρ μένα οὐτ' ἓνα ἀστέρη!
ἀγκαλιασμένες κεῖνες μὲ χαρά,
τραβάνε στῆς ζωῆς τὸ πανηγύρι·
γι' αὐτὲς ἡ στράτα ἀτέλειωτη γιορτή.
Κ' ἐγὼ τοῦ πόνου πίνω τὸ ποτήρι
περπατώντας σὴν στράτα ἀγῆλι-ἀγῆλι,
λὲς κάθε δῆμα κ. εἶναι τὸ στερόν.
Αὐτὲς, γελάνε κ' ἐγὼ κλαίω πικρά.
Γιατί, γιατί;
— Ποιὸς ξέρει!
Αὐτὸ ποὺ ξέρω ἐγὼ εἶναι πὺς πονῶ!

Αὐτὸ ποὺ ξέρω ἐγὼ, πὺς σὴν καρδιά μου,
ἀβάστακτη μὰ θλίψη βασιλεύει,
γὰρ κάποιους ποῦχουν φύγει ἀπὸ κοντά μου,
γὰρ κάποιους ποὺ δὲν εἶναι γεννημένοι...
Ἕνας πόθος σὰ στήθια μου σαλεύει,
γὰρ τ' ἀστρα, γὰρ τὴν μάκρινη τὴ δύση,
τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι, τὸ βουνό,
γὰρ τ' ἀψηλὸ τοῦ πόνου καταρίσσι
τὰ σύγνεφα τὰ φλογισμένα.
Μ' ἀλλοίμονο! ἡ ψυχὴ μου ἐδῶ δεμένη
θὰ μένει πάντα αὐτὸ πὺς ξέρω, ὡίμένα,
γι' αὐτό, γι' αὐτό πονῶ!

Σεπτέμβριος-1919

ΦΟΙΒΟΣ ΛΑΡΑΣ